

Κριτική Θεάτρον

«Τρεῖς φορές τὸ φῶς»

ΤΟΥ ΚΛΩΝΤ ΣΠΑΑΚ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «Γ. ΠΑΠΑ»

“Εσο άνεξικάκος!
Μεγάλος κι' άγιος ὁ λόγος αὐ-
τὸς πού σαλπίζει ὡς Ἐνδέκατη
Ἐντολή, ὁ Κλώντ Σπάακ, άναδο-
σθώνοντας «Τρεῖς φορές τὸ φῶς»
τῆς Ιστορίας στὸ θέατρο «Γιώ-
γου Παπα», μετὴ συνδρομὴ τοῦ θι-
άσου Ἀντιγόνης Βαλάκου. Ἰδιαίτε-
ρα, σὲ τούτη τὴ γαλεπὴ ἐποπὴ τοῦ
άσκητικοῦ καὶ στεῖρου φανατισμοῦ,
πού τυφλώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ παί-
γνιο τὸν κάνει σὲ δίχτυα άνομων
λογισμῶν καὶ συμφερόντων. Δέν
φθάνει δέβαια ὁ συγγραφέας ὡς τὸ
βάθος αὐτοῦ τῆς Ιστορίας. Ἀρκεῖ-
ται νὰ διαπιστώνῃ τὸ θλιβερὸ καὶ
φριγτὸ φαινόμενο. Μετὰ μιὰ εὐτυγῆ
ἐμπνευσι, πού άνεβάζει τὴ σκέψι
του πάνω ἀπὸ τὸ ἐφῆμερο, στὸ δια-
χρονικὸ πεδίο.

Τρεῖς Ιστορικὲς περιόδους δίνει,
ἀπὸ μιὰ σὲ κάθε πράξι. Στὴν πρῶ-
τῃ, προβάλλει τὸν θρησκευτικὸ φα-
νατισμὸ τοῦ 16ου αἰῶνα, μετὴν αἰ-
ματηρὴ διαμάχη καθολικῶν καὶ δια-
μαρτυρομένων στὴν Ἀγγλία. Κρε-
μοῦσαν στὶς άγρόνες οἱ διαμαρτυ-
ρόμενοι τοὺς καθολικοὺς. Ἐκαίγαν
τότε διαμαρτυρούμενους στὴν πυρὰ
οἱ καθολικοί. Καὶ οἱ δυὸ στὴν πί-
στι τοῦ Χριστοῦ, πού ταυτίζαν κα-
θένας μετὴ τὴ δική του μόνο πίστι,
γῶρς νὰ άνέγεται καὶ τοῦ άλλου
τὴν πίστι. Σὲ ὧτα μὴ άκούοντων ά-
πειθυνόταν ἡ «Πρὸς Κορινθίους Ἐ-
πιστολή» τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
πού ὤσωνε πάνω άκούη καὶ ἀπὸ τὴν
πίστι καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν άγάπη:
«Μεῖζων δὲ τούτων, ἡ άγάπη...».

Στὴν δεύτερη, προβάλλει τὸν πο-
λιτικὸ φανατισμὸ κατὰ τὴν Γαλλι-
κὴ Ἐπανάστασι τοῦ 1789. Ἀρκοῦ-
σε τότε ν' άσκηθῇ ἕνας πυροδοεσπό-
της νὰ ζητωκραυγάσῃ τὴν δημοκρα-
τία, νὰ πῇ «ζήτω ὁ Βασιληάς» γιὰ
νὰ τὸν καταπονήσουν οἱ άστοί. Τὰ
ἴδια ἔκαναν καὶ οἱ βασιλόφρονες
στὴν Βανδέα. Τί κι' ἂν εἶχε ὁ Λα-
φαγιέτ διακηρύξη: «Ἡ ἐλεύθερη δια-
τύπῳσι τῆς σκέψης εἶναι ἕνα ἀπὸ
τὰ πολυτιμότερα δικαιώματα τοῦ
ἀνθρώπου, γιατί κάθε ἄνθρωπος
μπορεῖ νὰ μιλήσῃ νὰ γράφῃ, νὰ τυ-
πώνῃ ἐλεύθερα...». Κανείς τους δέν
ἦταν διατεθειμένος νὰ άνεγθῇ τὴ
γνώμη τοῦ άλλου.

Στὴν τρίτη, τέλῃ, καὶ καλύτερη
πράξι, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ δόξι καὶ
κορυφώνεται τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέ-
ρον, ὁ συγγραφέας δίνει μιὰ φοβε-
ρὴ εἰκόνα τοῦ φυλετικοῦ κατὰ τῶν
νέγων φανατισμοῦ, πού τρέφεται
ἀπὸ τὴν ὑστερία καὶ φθάνει ὡς τὸ
σημεῖο νὰ παραδίδῃ ἡ κόρη τὸν πα-
τέρα στοὺς φονιάδες του... Εἶναι
ἡ πιὸ καυτὴ περίπτῳσι, πού πα-
ρέδωκε ἴσῳ καὶ τὸν Πρόεδρο Κέν-
νεντυ στὴ θανά, ἀλλὰ μαζί καὶ στὴν
Ἀθανασία γιὰ τὴν τόλμη πού εἶχε
νὰ καταδικάσῃ τὶς φυλετικὲς δια-
κρίσεις— «...δέν διστάζομεν νὰ κα-
ταδικάσωμεν τὰς πολιτικὰς ἢ θρη-
σκευτικὰς άδικίας...» — καὶ νὰ
πάρῃ μέτρα άποφασιστικὰ γιὰ ν'
ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ άγος τους τὴν
μεγάλῃ ὑπερατλαντικῇ πατρίδα του.

Μετὰ τὶς δυὸ πρῶτες πράξεις, θὰ
μποροῦσε κανείς νὰ σηματοῖσῃ τὴν
ἐντύπῳσι μιᾶς κάποιας ἐμμεσης
καμπιλίας τοῦ ὡραίου κηρύγματος
κατὰ τῆς μισαλλοδοξίας, καθῶς ὁ
καθολικὸς ἴσῳ, ἀδελφὸς τοῦ Ὑ-
πουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Βελ-
γίου, συγγραφέας, μολονότι διμλεῖ
καὶ γιὰ τοὺς τυγόν διμοιδεάτες του,
ἀντλεῖ κατὰ βάσι τὰ παραδείγματά
του ἀπὸ τὶς διώξεις τῶν καθολικῶν
καὶ τῶν βασιλοφρόνων, ὅχι καὶ ἀπὸ
τὰ δικά τους ἔργα. Ἀλλὰ ἡ ἐντύ-
πῳσι διαλυεταὶ στὴν τελευταία,
πού κατακτᾷ καὶ τὸν θεατὴ μετὴ τὴ
ζωντάνεια τῆς

Σ' αὐτὴν άναδεικνύονται καὶ τὰ
ἔργα ὑποκριτικὰ προσόντα τῆς
Ἀντιγόνης Βαλάκου καὶ τοῦ Βύρων
Πάλλη. Εὐρημα τοῦ συγγρα-
φέα εἶναι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι νὰ σαρ-
κώνουν τὴν ἴδια ἰδέα σὲ διαφορετι-
κὲς ἐπογές. Ἀλλάζουν προσωπεῖα,
ἀλλὰ διαφανῇ, ὥστε ἡ παραλλαγή
νὰ μὴν καλύπτῃ τὴν ταυτότητα. Ἐ-
ταὶ ὥστε ὁ χρόνος καὶ τὸ φαινόμε-
νο νὰ διαγνώρίζονται ἀλλὰ καὶ νὰ
ἐνώνονται μαζί. Σαρκοτὲς τοῦ εὐ-
ρήματος, οἱ καλοὶ ἄνθρωποι μετὰ
ἀντίστοιχες μεταμορφῳσεις τους.

Βλέπετε μιὰ Ἀντιγόνη Βαλάκου
νὰ εἶναι στὴν άσκή, ἡ σευνὴ καὶ θε-
οφοβούμενη καθολική, ἡ ὁμορφὴ κο-
πέλλα πού κουτσάινει, πού άγαπᾷ,
ἀλλὰ δέν άμυστάνει, ὑπηρετεῖ τὸν
Θεό, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπο, μετὰ
άγνότητα καὶ καλωσύνη. Ὑστερα,
ναρούμενη καὶ πεταγτὴ νὰ γορηπῇ
δᾷ, άποφασιστικὴ ὅπως καὶ οἱ ἔπα-
ναστᾷτισσες νέες τοῦ καιροῦ τῆς,
νὰ ἐρωτεύεται καὶ νὰ σώζῃ τὸν κα-
λὸ τῆς, τὸν άριστοκράτη άρραβω-
νιαστικό. Στὸ τέλος, τὴν ἀντικρύ-
ζεις ὁλότελα μεταμορφῳμένη σὲ ἐε-
πεσμένη καὶ ὑστερικὴ κόρη τοῦ άμ-

ρικανικοῦ νότου, ψυχὴ παρωμένη
καὶ τοῦ πατέρα τῆς φόνισσα,
ἀπόλυτα πειστικὴ καὶ σ' αὐτὴν ά-
κούη τὴν ψεύτικη ὑστερία τῆς. Μιὰ
ἀληθινὴ δημιουργία

Τὴν ἴδια ἀξία μεταμορφωτικὴ πο-
ρεία ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Βύρων Πάλλης.
Ἀπὸ διαμαρτυρούμενος πού κρύβει
τὸν καθολικὸ λιβελογράφο στὴν πρῶ-
τῃ πράξι γίνεται, στὴ δεύτερη, ὁ
ἔμπορος τῆς ἐπανάστασης, πού σώ-
ζει τὸν κυμμένον άριστοκράτη, ἀλ-
λὰ μαζί καὶ τὴν ἔννοια τῆς δημο-
κρατίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Γιὰ νὰ
καταλήξῃ, στὴν τρίτη, άκέρῳα ἐν-
σάρκῳσι ἐνὸς μοναχικοῦ ἀνθρώπου
πού μόνῃ άπαντογῇ τοῦ ἔχει άπο-
μείνει τὸ μπουκάλι μετὰ τὸ οὖισκυ,
ἀλλὰ καὶ πού διατηρεῖ άκόμα άναμ-
μένο τὸ καντήλι τῆς ἀνθρωπιάς
στὰ βάθη τῆς προδομένης του ψυ-
χῆς.

Ὁ Χρήστος Πάολας κατορθώνει
καὶ δίνει τὴ μάσκα τοῦ φανατικοῦ
πόστορα, μεταλλάσσει σὲ στρατιώ-
τῃ τῆς δημοκρατίας καὶ άνυψώνεται
τελικά, σὲ άγνὸ σωτήρα τοῦ άδίκου
κυντηγμένου μαύρου.

Πολλὰ πλοῦς-εῳλους ἀποδίδουν ἐ-
πίσης μετὰ ἐπιτυχία ὁ Γιάννης Κο-
τούλης, ὁ Νικήτας Τσακίρογλου, ὁ
Βασίλης Μητσάκης, ὁ Γιώργος
Μπάρτης. Πολὺ καλὴ ὡς μαύρη Μόι-
ρα, ἡ Ἐλεάνα Ἀπέογη καὶ σευνὴ
στὸν ἐπεισοδιακὸ ρόλο τῆς Μαίρης
Ράμσαιη, ἡ Ἐφῃ Ροδίτη.

Τὸ ἔργον παίζεται σὲ ὡραία θεα-
τρικὴ μετάφρασι τοῦ Μάριου Πλω-
ρίτη, σὲ σκηνογραφίες ἐπογῆς μετὰ
ἀτυόσφαιρα τοῦ Γιάννη Καρύδη, καὶ
ὑποδλητικὴ μουσικὴ ἐπένδυσι μετὰ
τὴν φωντὶδα τῆς Ἰφιγένειας Εὐθυ-
μιάτου.

Πρωτεργάτης τῆς ὡραίας παρᾷ-
στασης, ὁ Σπύρος Εὐαγγελάτος.
Χαιρόμαστε πού κι' αὐτὴ τὴ φορὰ
δέν διέψευξε τροπογούμενες διαπι-
στῳσεις γιὰ τὴν ἀξία του ὡς σκη-
νοθέτη, πού βλέπει πέραν ἀπὸ τὰ
εὐσεϊσκά, ἱερηνικά ἢ ἄλλα πρότυπα,
τὸ ἄνθρώπινο στο-γεῖο τοῦ ἔργου.
Γι' αὐτὸ καὶ δίνει παρᾷστάσεις μετὰ
ἀνθρώπινο ἐνδιαφέρον.

ΜΠΑΜΠΗΣ Δ. ΚΛΑΡΑΣ

